Slachtofferverklaring (spreekrecht)

David Nooitgedagt, voorzitter Stichting Hippo Mundo Charity

Aan de Rechtbank Gelderland, 24 en 25 februari 2022

Edelachtbaar College,

1. Mijn naam is David Nooitgedagt en ik vertegenwoordig het slachtoffer in deze fraudezaak, Stichting Hippo Mundo Charity (hierna: HMC).

2. De meeste personen aanwezig tijdens deze zitting vandaag hebben wel meegekregen dat de zaak die vandaag door uw rechtbank wordt behandeld, erg veel media-aandacht heeft gekregen. Als slachtoffer in deze strafzaak hebben wij een groot aantal van de publicaties als zeer onjuist en speculatief ervaren en in sommige gevallen ronduit provocerend. Wij zijn bang dat bij velen een heel verkeerd beeld is ontstaan van HMC en waar deze zaak echt over gaat.

3. Daarom ben ik namens de stichting dankbaar dat ik hier in het kort mag vertellen over hoe wij als slachtoffer naar deze zaak kijken en welke consequenties die voor ons heeft gehad.

4. HMC is een Nederlandse goede doelen-stichting die zich inmiddels vele jaren op voornamelijk twee manieren heeft ingezet – niet met geld uit donaties van leden, maar met geld dat oorspronkelijk afkomstig is van resultaten uit deelnemingen, van ondernemers die wilden dat die resultaten aan goede doelen zouden worden besteed.

5. De ene manier is dat HMC projecten heeft gehad die ten doel hebben de christelijke zending te bevorderen in landen en gebieden waar zich christelijke gemeenten aan het ontwikkelen zijn, met als resultaat dat christenen in die regio's bij elkaar kunnen komen. Tot nu toe hebben we zulke conferentieoord-projecten (kerkgebouwen) uitgevoerd in Afrika, India, China, Oceanië, Zuid-Amerika en diverse landen in Oost-Europa.

6. De andere manier waarop de stichting zich in de afgelopen jaren heeft ingezet betreft humanitaire hulp in de vorm van sociaal ondernemerschap. Vaak in dezelfde gebieden als waar de christelijke zending plaatsvindt. In die landen is vaak een schrijnend gebrek aan betaald werk, er zijn zeer beperkte opleidingsmogelijkheden en in veel gevallen is sprake van directe humanitaire nood. De beste hulp die wij mensen in deze situatie kunnen geven is volgens onze filosofie dat wij voor werkgelegenheid zorgen en ze een betekenisvolle opleiding geven waarmee zij arbeid kunnen verrichten en daarmee soms hele families kunnen onderhouden.

7. In de afgelopen twee decennia hebben we op deze manier voor een beter leven gezorgd van vele honderden mensen. De sociale ondernemingen die binnen HMC zijn gestart, werden na verloop van tijd volledig door lokale mensen geleid en bemand. Verdiensten hieruit komen volledig ten goede aan de lokale economie en de lokale bevolking die dit zo hard nodig heeft.

8. Begin 2016 had HMC een aantal projecten in de pijplijn, er zouden o.a. diverse nieuwe kerkgebouwen worden gebouwd in Afrika en Oost-Europa.

9. U kunt zich wellicht voorstellen, tegen de zojuist geschetste achtergrond, wat het betekent voor een organisatie als HMC wanneer 8 miljoen euro onrechtmatig uit haar vermogen wordt weggesluisd.

10. HMC kon op dat moment niet verder, moest zendingsprojecten *on hold* zetten en haar sociale ondernemingen afstoten, zodat ook het humanitaire werk op dat moment stopte. Wij zagen dat mensen die onze hulp hard nodig hadden, dus ook slachtoffer zijn geworden van de fraude.

11. Op verschillende manieren is de indruk gewekt dat het voor verdachte zo gemakkelijk was om zijn fraude uit te voeren en het beeld is geschetst dat er bij HMC gebrekkige controle was. En natuurlijk, als er circa 8 miljoen euro verdwijnt is het niet moeilijk om te constateren dat dingen hoe dan ook anders hadden gemoeten, want dit wil je voorkomen. Maar dan zijn twee dingen belangrijk; allereerst: na alle interne en externe onderzoeken is niet van nog andere fraude gebleken en twee: het is belangrijk om het hele plaatje te zien van de zaak waarover het vandaag gaat:

12. De bestuurders van HMC waren en zijn vrijwilligers, overdag hielden zij zich met heel andere werkzaamheden bezig in een betaalde baan en hun vrije tijd gebruiken zij voor de activiteiten van HMC. Daarom was het al snel duidelijk dat er, omdat er zo'n groot vermogen moest worden beheerd, behoefte was aan een professionele structuur. Om die reden kwam de stichting destijds onder andere uit bij Jonathan van der L.. Hij had een achtergrond bij de FIOD en competenties op het gebied van financiën, controle en belastingrecht. Hij was degene die vervolgens ook betaald kreeg om te zorgen voor de interne controle in de structuur. Maar – nog belangrijker in dit verband – HMC wilde niet dat één persoon te veel mandaat zou krijgen. Daarom ging HMC, op advies van een extern adviseur, een overeenkomst aan met een grote, professionele, internationale partij op het gebied van beheer van vennootschappen en administratieve dienstverlening, juist met de bedoeling dat die zou zorgen voor interne controle, betalingen, en financiële administratie van de deelnemingen waarin het grootste deel van het vermogen zich bevond.

13. Hoe gemakkelijk was het eigenlijk om geld uit de HMC-structuur te stelen? We horen en lezen in deze zaak over vervalsing van documenten, over instructies aan administratiemedewerkers hoe zij transacties moesten verwerken om te verbergen wat feitelijk plaatsvond. We zien het beeld van een zorgvuldig voorbereide fraude over een lange periode. We weten nu dat, om de fraude mogelijk te maken, het nodig was om in verre oorden een nieuwe rechtspersoon op te richten en daaraan een misleidende naam te geven, dat er bankrekeningen moesten worden geopend in de Cariben en in Dubai.

14. Dit laat zien dat de gelden in HMC niet voor het grijpen lagen. De fraude is vervolgens mogelijk geworden, doordat sprake is geweest van misbruik van vertrouwen.

15. Ik zei zojuist dat de eigenlijke slachtoffers in deze zaak zich in arme landen bevinden. Maar er zijn nog andere slachtoffers van deze zaak. Korte tijd nadat de heer Van der L. werd geschorst uit zijn voorlopige hechtenis begon een mediaoffensief, gericht tegen HMC. De bron van de meeste publicaties was de verdachte en zijn toenmalige advocaat. Diverse media zijn hier na verloop van tijd ook open over geweest. Het is ons bekend geworden dat de heer Van der L. samen met zijn advocaat mr. Verbruggen en een zekere meneer Ben van Wijhe heeft deelgenomen aan een meeting met Psy-Group, een Israëlisch bedrijf van voormalig Mossad-medewerkers, dat beïnvloedingsoperaties en "boots on the

ground" aanbood tegen een doelwit naar keuze, in dit geval HMC en haar omgeving. Psy-Group is bekend geworden door het zgn. Mueller-onderzoek in de Verenigde Staten naar inmenging in de verkiezingscampagne van Donald Trump. Bovendien zijn wij sinds 2016 slachtoffer geworden van een reeks afpersingen en bedreigingen; een verdachte in die zaak is in september vorig jaar in Spanje aangehouden en zit sindsdien in Nederland in voorarrest in afwachting van zijn berechting later dit jaar. U kunt zich voorstellen dat dit geheel een absurde en kafkaëske werkelijkheid voor ons is geworden. We waren bestolen van 8 miljoen euro en vervolgens werden wij zelf als zondaren weggezet, afgeperst en bedreigd.

16. HMC heeft als ideële grondslag de Bijbel en als statutaire doelstelling christelijke en humanitaire doelen te steunen. Veel van de projecten van HMC hebben wij uitgevoerd in samenwerking met organisaties die verwant zijn aan de christelijke geloofsgemeenschap Brunstad Christian Church, of in Nederland: Christelijke Gemeente Nederland (CGN). Die samenwerking werd in de media verdraaid. Geld stelen van humanitaire doelen en arme mensen is niet fraai. Geld stelen van rijke "sekteleiders" die hun "leden uitbuiten", "belasting ontduiken", "kinderarbeid" en nog meer – zoals verwoord in de media en bijvoorbeeld op het intranet van de Belastingdienst –, is sensationeel, leidt de aandacht af van de dief en *triggert* het rechtvaardigheidsgevoel van de maatschappij. Dit onterechte beeld was precies wat Van der L. en zijn voormalig advocaat voor ogen hadden.

17. Al in augustus 2016 stuurde de toenmalige advocaat van de heer Van der L. dit verhaal de wereld in. Niemand had het over christelijke zending, werkgelegenheid in Afrika, Azië en Oekraïne. Ook al was het moeilijk om te ontkennen dat hij 8 miljoen euro had gestolen op het moment dat hij voor CGN bedankte, werd de verdachte neergezet als een soort klokkenluider, een uittreder, iemand die het licht zou durven laten schijnen op dubieuze zaken binnen een zogenaamd schimmige geloofsgemeenschap. Daarmee zijn wij in ons hart geraakt. En het was de wereld op zijn kop.

18. Ik zou dagen kunnen vullen over wat we in de afgelopen jaren hebben meegemaakt, over hoe bloedig onrechtvaardig dit was. Over hoe onwaar de beschuldigingen zijn. Over onderzoeken van het Noorse Økokrim, het equivalent van de Nederlandse FIOD, waar de beschuldigingen van Van der L. de aanleiding werden voor een Noors strafrechtelijk onderzoek. Een onderzoek dat werd afgesloten met de conclusie dat alle bewijzen overtuigend aantoonden dat de beschuldigingen van verdachte over andere mensen en organisaties volledig ongegrond waren. Ik kan vertellen over hoe de constante hetze in de media maakte dat kinderen huilend thuiskwamen van school of werk. Over hoe kinderen meemaakten dat leraren en medeleerlingen op school de krantenartikelen over die gevaarlijke sekte onder hun neus drukten. Over hoe sollicitanten elke link met hun vrijwilligerswerk van hun CV's haalden vanwege de beeldvorming die daarover was ontstaan, hoe besturen alle overtuigingskracht moesten inzetten om de Belastingdienst, banken en lokale overheden te overtuigen van hun integriteit, enzovoort, enzovoort, enzovoort. Maar ik heb beloofd het kort te houden. Ik kan hier hoe dan ook niet volledig zijn over wat deze zaak met ons heeft gedaan.

19. Verdachte moet *zijn* verantwoordelijkheid nemen voor wat wij vanuit de media de afgelopen jaren over ons heen hebben gekregen. Maar een grote verantwoordelijkheid ligt ook bij de media zelf. Sommigen van hen hebben zich laten gebruiken voor de uitvoering van een strategie van de verdediging die geprobeerd heeft de publieke opinie om te keren tegen het slachtoffer.

20. Het dossier van deze zaak betreft echter HMC, niet Christelijke Gemeente Nederland of Brunstad Christian Church. Maar de werkelijkheid is dat onze geloofsgenoten, gemeenteleden in Nederland en Noorwegen en elders, ook slachtoffers zijn geworden in deze zaak. Zij zijn volledig onterecht hierin betrokken, en zij zijn speelbal geworden in een zaak waarin zij zich niet hebben kunnen verdedigen.

21. Toch wil ik ook een positieve ontwikkeling benoemen. In de zomer van 2020 deed de Rechtbank Midden-Nederland uitspraak in de civiele zaak die wij hadden aangespannen tegen de verdachten. De uitkomst was, zoals niet anders kon, in ons voordeel. Dit vonnis is definitief geworden. Daarna hebben we mogen meemaken dat verdachte verantwoordelijkheid heeft genomen voor zijn daden en onze indruk is dat hij oprecht wil meewerken om het gestolen geld terug te brengen. Van de verdwenen gelden is op dit moment, meer dan zes jaar na dato, ca. 3,3 miljoen euro teruggekomen. We hebben goede hoop dat het grootste gedeelte van het aan de stichting toebehorende geld weer tot de beschikking van de stichting zal komen. De heer Van der L. heeft zijn excuses aangeboden. Ja, dan is vergeving voor ons ook een kernwaarde, zodat wat ons betreft iemand een kans moet kunnen krijgen om iets van zijn verdere leven te maken.

22. Ik wil in dit verband benadrukken dat wij vanuit HMC niet de wens hebben om een conflict te onderhouden of nog verder te laten escaleren, niet met de verdachten en ook niet met de media of anderen. Ons belang is niet dat de verdachten zwaar gestraft worden. Onze enige grote wens is dat wij, met het geld dat HMC toekomt, de rust en de vrede krijgen om weer te kunnen doen waar HMC voor is opgericht, namelijk mensen helpen die op de een of andere manier onze hulp nodig hebben. Wat ons betreft zou dat het beste resultaat van deze zaak zijn. Als lichtpunt kan ik melden dat op dit moment een van mijn medebestuursleden van HMC in Afrika is om lopende en nieuwe projecten te bespreken. En ik ben zelf deze maand nog in Polen geweest in het kerkgebouw dat we daar hebben gebouwd, voor een christelijke conferentie waar christelijke jongeren bij elkaar kwamen uit Polen, Oekraïne, Hongarije en Roemenië.

23. Ik wil afsluiten met een dankwoord voor de gelegenheid die ik heb gekregen om hier voor u te staan en iets over onze ervaringen te vertellen. Ik hoop dat ik heb kunnen bijdragen door kanten van deze zaak te belichten die eerder niet, onvoldoende of onjuist naar voren zijn gekomen. Ik hoop dat ook voldoende duidelijk is geworden dat ik blij ben met de ontwikkeling van deze zaak in het afgelopen jaar, waar verdachte de wil toont om eraan mee te werken dat de geleden schade wordt hersteld. Ik hoop daarom dat er eindelijk rust komt in deze zaak en dat wij ons weer volledig kunnen richten op de charitatieve, christelijke en humanitaire doelstellingen van onze stichting. Dank u wel.